

TIAGOVA'EA OMOMBE'U AHE VE

Carta de Tiago

1 ¹Jihi ko Tiagoramō. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi. Jesus Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe ji rekoi nhandepojykaharete'ga. Kiro ji imondoukari nhinhi'iḡa pe me. A'ereki pe ko Tupana'gareheva'ea. Pekwaki'o pa pe pejigwovo hajiheve'ḡa gwyrī pe nhaporemo pejjjupa raikwehe. A'ero ji kiro ikwatijari imondouka pe me.

Tupana'ga okwahavuka ahe ve

²Nhiirū, kiro ji pe moḡitai javo pe me. Nahā po pe peko hamo. Hahyparavuhurame mbatera pe me ti pe'ji ojohupe: “Hahya pyry hete reki nhande ve. Xavy'a nhande hehe a'ero,” pe'ji ti. ³A'ereki pe pekwaha pyryvaḡwama. Pe hepiagame mbatera rahya jukwaha pejikohetea Tupana'ga rehe. A'ero po ti pe nhimomiranami mbatera rahya pe nehē. ⁴Penhimomirana hete ti avuirama. A'ero po ti pe ndeaporoḡitapyryvamo nehē. Ndapekote'varuhui'i'i po ti pe nehē.

⁵Po pe ei: “Marā po ti ji rekoi nehē? A'ereki ji ndakwahavi,” pe'e po pe. Penhi'i ti Tupana'ga pe a'ero ore mbo'e javo. “Ekwahavuka ti ore ve. A'ero po ti ore rekokatui nehē,” pe'ji ti ga pe. A'ereki Tupana'ga nonhi'iḡahyi nhande erame ga pe. Ga ko oko nhanerembi'ea rupi ipojihuve'yma. Pe'erame ga pe po ti ga ikwahavukari pe me a'ero nehē. ⁶Emo pe'erame Tupana'ga pe pejiko hete ti ga rehe okwahavuka po ti ga nhande ve nehē javo. Tape'ei ti ojohupe a'ero: “Mara'ngu po ti Tupana'ga ikwahavuka nhande ve nehē?” Tape'ei ti a'ea. Perovia tuhē ti garembikwahavukaraḡwama. Kiroki ga ndogweroviarihihū – ga ko typepemukū javijitehe. Yvyruhua omotypēemukū hete ypihua rehe. Yhya ojijyjijyi a'ero. ⁷⁻⁸Na jitehe akoja'ga herojijyjijyjuhui gweaporoḡita ojapyakakatu'e'yma. Te'iyme ti ga a'ero: “Tupana'ga po ti oko nhirembi'ea rupi.” A'ereki Tupana'ga ndokoi tuhē nanongara'ga rembi'ea rupi.

Tovy'a ti ġa Cristo'ga rehe, ei ahe

⁹Okoteheve'ġa ti tovy'a – kiroki ġa ojiko Cristo'ga rehe. A'ereki Tupana'ga omomyry hete ġa pe a'ero. ¹⁰⁻¹¹Oro imbateheteve'ġa, mominame ġambatera tovy'a ti ġa ojikoga Cristo'ga rehe ojikoge'yma ombatera rehe. Ehepia te yvotyra. Ipoty na'ē, aerē kotihī ipavi. Kwarahyahivame inhyrbavamo ipotyra. Igwete ohova ikui. Ndikatua'javi a'ero opava. Na jitehe imbateve'ga omano no oporavykyrame ipyhypyhgya mbatera.

Tupana'ga omomyry nhande ve

¹²Pyry reki nhande ve nhande nhimomiranamame mbatera rahya pe. Nhande nhimomiranambavame po ti Tupana'ga imomyryhetei nhande ve nehē. Ġwembi'ea rupi katu po ti ga nhande mongoi yvagi pe nehē. A'ereki Tupana'ga e'i: “Kiroki ġa oko hete ji rehe – ġahā po ti ji amongo jijipyri nehē,” ei ga.

¹³Pejikote'varuhupotarame tapembojari ti Tupana'ga rehe pejikote'varuhupotara. A'ereki Tupana'ga ndokote'varuhupotari jipi. Ga ndopotarukari ojipe'ġa pe ġandekote'varuhua no.

¹⁴Ġandeaporoġitate'varuhua opotaruka ġa pe ġandekote'varuhua. ¹⁵A'ea ipotarame ġa ndekote'varuhui tuhē a'ero. Ġandekote'varuhurame a'ea ko ġahoagwama hahyva'ea ruvihava pype.

¹⁶Nhiirū, pe ko nhiremiarōa. Tapenhimoandyandyi ti pejikovo.

¹⁷Tupana'ga jate omomyry hete nhande ve yvagipeve'ga. Garembuhura nhapremo pyry hete. Tupana'ga oapo nhanderyapehava hako. Kwara, jahya, jaytata'ia ga oapo hako. Igwete nhanderyapehava jijyjijyi jipi imopyytuna. Emo Tupana'ga ko nhanderyapehava atyvi. Ga ndogwerojijyi gweaporoġita jipi. Ga nomongote'varuhui nhande ve. Ga pyry hete nhande ve avuirama. ¹⁸Ġwemimbotarimo Tupana'ga nhande mongoi gwa'yramo. Ga omombe'uuka a'itituhēva'ea tokwaha ti ġa Jesus'ga javo. A'ero nhande jikogame Jesus'ga rehe Tupana'ga nhandereaporoġita mbopyahui. A'ereki ga e'i: “Ġa na'ē ti ji amomyry nhirembiapoa momyrypava renonde.”

Pehendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa

¹⁹Nhiremiarōa, pekwaha ti pejikovo. Tapenhi'iġi na'ē ti ojipe'ġa pe pejjjupa. Pehendu katu na'ē ti ġanemimombe'ua. Tapenhimboahivuhui ti ojipe'ġa pe. ²⁰Pe nhimboahivame po Tupana'ga ei: “Ndapekokatujuhu pe a,” e po ga. Tapenhimboahivuhui ti ġa pe a'ero. ²¹Pepohi tuhē ti pendeaporoġitate'varuhua hugwi. Tapekote'varuhui'i'i ti. Tupana'ga okwahavuka pe me Jesus'ga mombe'ua pevyteri pe raikwehe. Peko hete ti hehe a'ero. Pe ndekorame Jesus'ga mombe'ua rehe po ti Tupana'ga pe mongoi ojipyri nehē.

²²Pehendu katu ti Jesus'ga mombe'ua jipi. Tapehendutehei ti a'ea. Henduteherame po pe penhimoandyandyi. ²³Henduteherame pejikoe'yma

gamombe'ua rupi ko pe ga ja – kiroki ga oho espelho pyri tahepia nhi'ağa javo. ²⁴A'ero ga jipiagi ogwovo jugwi. Kotihī reki ga imoka'nhyimi o'ağa. Ga javijitehe ko pe henduteherame Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyimipeavo. ²⁵Jesus'ga mombe'ua ko pyry hete. Okorame a'ea rupi ko ahe piro'yro okote'varuhua hugwi. Kiroki ġa okwaha gamombe'ua okovo hupi jipi – ġa pe Tupana'ga imombyryvi ġa ndekoro ġwaramo hehe. Nanongara'ġa ġwendu katu Jesus'ga mombe'ua imoka'nhyime'yma.

²⁶Po pe ei: “Ambohete hete ji Tupana'ga jipi.” Pe'ete'varuhurame ojipe'ġa pe pe nhimoandyandyi a'ero. A'ereki pe'ete'varuhua ipige'ymame pe Tupana'ga mbohetehehe pejikovo. A'ereki ndapyryvi Tupana'ga pe ahe'ete'varuhua ojipe'ġa pe. Ga ndopotari nanongara'ġa nemimbohetea. ²⁷Tupana'ga opota hete ahe ojipe'ġa pokogame. Hahy kunhangwera'ġa pe aherembirekokwera'ġa pe. Tayri'ġa pe hahyramo no ġapo'ria manorame. Nurā pyry hete Tupana'ga pe nhanderuvete'ga pe nhande ġa pokopokogi. Pyry hete ga pe no nhande nimbopogwei okote'varuhuve'ġa. Nahā nhande rekorame Tupana'ga opota nhaneremimbohetea.

Peko ti ġa ndehe nhaporemo

2 ¹Nhiirū, Jesus Cristo'ga rehe pe pejiko nhandepojykaharete'ga rehe – gaha ko huvihavuhu hete Tupanamo. Gareheva'ero ġwaramo, peko ti ojipe'ġa ndehe nhaporemo. Ġa'ara rehe jate rūi ti pereko katu ġa. Ġa ndehe nhaporemo ti peko imbateve'ġa ndehe imbatere'yve'ġa ndehe no. ²⁻³Pejapyaka na'ē. Kiro po ga ruri pejatykahai pe tahendu Tupana'ga nhi'iġa javo. Ipi katu po ga. Gwereco po ga ourova'ea opoakaġa rehe. Kiro po ga ruri pe pyri. A'ero po pe ga mbuhukatui pejipyteri pe ipikatuve'ga. “Avo eapy oreapykava rehe,” pe'e po pe ga pe. Igwete po ga ruri no imbatere'yve'ga ipite'varuhuve'ga. Igwete po pe euhui ga pe: “Pevo e'ā. Yvyvo eapy a'ero jipya pyri,” pe'e po pe ga pe. ⁴Nahā pendekorame po pe ndaperekokatupavi ġa. Pendeaporoġita te'varuhu tuhē po pe. A'ereki ġa'ara rehe tehe pe pe'e ġa pe.

⁵Nhiremiarōa, ji rendu katu ti. Tupana'ga omo'emo'ē ġa ojive – kiroki ġa pe Tupana'ga arōe'yve'ġa e'i: “Ndogwerekoi'i'i ġa.” Tupana'ga ki a'e te nde'i a'ea ġa pe. Ga omo'emo'ē ġa ojive tojiko hete ti ġa ji rehe javo. “Tamondomondo ti ji ġa pe pyryva'ea ġa mongovo jigwyri pe nehē,” ei Tupana'ga. A'ereki ga e'i jipe: “Amongo ti ji nhiarōheteve'ġa jijipyri nehē,” ei Tupana'ga. ⁶Pe ki a'e te pereko te'varuhu imbatere'yve'ġa. Pe pereko katu imbateve'ġa novīa. Emo ġahā reki pe ndereko te'varuhu. Ġa pe nderoho aha juizes'ġa pyri imbojamboja tehe pe ndehe. A'ero ġa pe mbotegweteteheuhui. ⁷Tupana'ga e'i Jesus'gareheve'ġa pe me. Emo imbateve'ġa e'i te'varuhu Jesus'ga pe ga renonhuhūavo. Jesus'ga ko pyry hete reki.

⁸Pyry pe hendukatui Tupana'ga nhi'iġa nhanderuvihavuhuhete'ga nhi'iġa. Nahā ga nhi'iġi ikwatijaruka hako.

“Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearõ hete pejikotyve'ğa", ei Tupana'ga hako. 9Ğa'ara rehe jate po pe ğa arõi, a'ero po pe ndekote'varuhui. A'ero po Tupana'ga nhi'iġa e'i pe me: "Nanhirendukatui ğa."

10Po ojipeji'iva'ea vehevi pe napehenduvi henduvame Tupana'ga nhi'iġa, a'ero po ijari tuhẽ pe ndehe pe hendukatupave'ymame ganhi'iġa. 11Nahã a'ero. Tupana'ga rembikwatijarukara e'i hako:

"Taperekoi ti ġanembireko'ğa."

Nahã e'i no:

"Tapejukai ti ojipe'ğa."

Po nde ndererekoi garemirekohẽa, a'ea po pyry novia. Emo nde ojipe'ga jukarame po nde nerehendukatui Tupana'ga nhi'iġa a'ero pejikote'varuhuavo.

12Nahã ji ei a'ero: Tupana'ga po ti e'i ġweri nhandeaporoġita pe Cristo'ga mombe'ua rupi. Cristo'ga mombe'ua ko nhande mbopiro'y. Peko katu po ti pe a'ero hamo. Penhi'iġatu po ti pe ojipe'ğa pe hamo. 13Kiroki ġa ndoporogwetygi ojipe'ğa – Tupana'ga po ti ndoporogwetygi ġa na jitehe nehẽ no o'erame ġandeaporoġita pe nehẽ. Kiroki ġa oporogwety ojipe'ğa – ġa ndokyhyji Tupana'ga eaġwama hugwi.

Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe peko katu

14Nhiirũ, pyry nhande ei: Xajiko nhande Jesus Cristo'ga rehe. Emo po nhande ndiakokatui nhande'rame, a'ero po nhande jikotehei ga rehe nhandekokatue'yma. A'ero po ti Tupana'ga nianemongoi ojipyri nehẽ. 15Po Jesus'gareheve'ğa oko pepyteri pe. Ndiipiri po ğa upa. Ndo'ui po ğa mbatera herekoe'yma ġwaramo. 16Igwete po pe ei ğa pe: "Hepejigwovo a'ero. Tipyry pa ti pe me. Pepi katu ti. Pe'u katu ti," pe'ji po pe ğa pe. Po pe napemondoi mbatera ğa pe, marã po pyryvamo naerũ? 17Pe ndekokatue'ymame po pe jikoteheuhui Jesus'ga rehe a'ero.

18Igwete po ojipe'ga ei: "Jara'ga ojiko Jesus'ga rehe. Jara'ga oko katu," e po ga. Na rui, a'e ji. Kiroki ġa ndokokatui – ndiukwahavi reki ġajikoga Jesus'ga rehe. Emo jirekokaturo ġwaramo po ti ji imboukwahavi nde ve jijikoga Jesus'ga rehe. 19Kiro ji ei nde ve a'ero: Ererovia ko nde Tupana'ga gaha jate ko Tupanamo javo. Pyry hete nde heroviari a'ea. Anhaġa via reki gwerovia a'ea no Diabo'gapyriva'ea. Heroviarame anhaġa ohyhyjuhu okyhyjiavo Tupana'ga hugwi. Emo gwerovia tehe okokatue'yma.

20Nde nderekwahavihu naerũ. Takwahavuka ji nde ve kiro a'ero. Nhanderekokatue'ymame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

21Ehepia re ko Abraõova'ea nhaneramonhava'ea. Tupana'ga e'i hako: "Tahepia ti ji Abraõo'ga ji rendukatui." A'ero Tupana'ga ei ahe ve: "Ekwava'ẽ ti ji ve eja'yra'ga jukavo Isaque'ga jukavo." Igwete Abraõova'ea imbojo'ajo'ari ita ikwava'ẽhava japovo. A'ea arimo ahe gwa'yrava'ea noġi takwava'ẽ ti ga Tupana'ga pe javo. Ahe gwa'yrava'ea jukaġwerĩrame Tupana'ga ahe mombigi a'ero. Igwete Tupana'ga ei: "Kiroġwe ji hepiagi," ei ga. "Abraõo'ga pyry tuhẽ. A'ereki ga ġwendu katu nhinhi'iġa," ei Tupana'ga hako. 22Erekwaha nde kiro. Abraõova'ea ojiko Tupana'ga

rehe. A'ero ahe hendukatui ganhi'iġa. Hendukaturame ahe ojiko katu hete ga rehe a'ero. ²³Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u nhoġwenonde Abraão'va'e a pyryva hako. A'ereki ikwatijara e'i:

“Abraão'ga gwerovia hete Tupana'ga nhi'iġa.

A'ero Tupana'ga ei ga pe:

‘Ndepyry hete nde,’ e'i ikwatijara hako.

Igwete ahe Tupana'ga nhi'ipo'rui okovo. Igwete Tupana'ga e'i: “Abraão'ga ko jipy'a ja,” ei ga ahe mombe'gwovo hako.

²⁴Pekwaha pe a'ero. Po nhande jikogi Tupana'ga rehe nhandekokatuavo, a'ero po ga ei nhande ve: “Pepyry hete pe a.” Po nhande jikotehei nhandekokatue'yima, a'ero po Tupana'ga nde'i a'ea nhande ve.

²⁵Oro Raabeva'ea vehevi no akwaimba'eva'ea upaharava'ea. Ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe Raabeva'ea israelitasva'ea pokogi hako. Nurã Tupana'ga ei: “Pyry hete ko hãa,” ei ga. Nahã ko ahe rekoi hako. Tupana'ga omombe'u na'ẽ Raabeva'ea re'yjava'ea gwya israelitasva'ea pe tamondo ti ġagwya pe me nehẽ javo. Nurã israelitasva'ea hoi ġwenonde hepianhimima Raabeva'ea re'yjava'ea gwya. Ahe jogwerohrame hepiaga, Raabeva'ea ahe mbuhurukari ġwonga pe ahe mima ojigwyriveva'ea hugwi. Aerẽ Raabeva'ea ahe mondoi irũa rupi pehea rupi topyhygyme ti ġa ġa javo. Nurã Tupana'ga ei hako: “Raabehãa pyry hete ġa pokoga.”

²⁶Nhande manorame nhandera'oa oko tehe. Na jitehe nhanderekokatue'yimame nhande xajiko tehe Tupana'ga rehe.

Tape'ete'varuhui ti

3 ¹Nhiirũ, tape'epavi ti: “Tambo'e ti ġa Tupana'ga nhi'iġa rehe.” Tape'epavi ti a'ea. A'ereki Tupana'ga po ti e'i nhandeaporoġita pe nehẽ. Nhande rekoe'yimame ganhi'iġa rupi po ti ga ei nhande ve: “Peko te'varuhu pe,” e po ti ga nhande ve nehẽ. Nhande ve kaitu po ti ga ei a'ea nehẽ nhande jara'ġa mbo'embo'erahe nhande rekoe'yimame Tupana'ga nhi'iġa rupi.

²Nhande nhaporemo nhande rekote'varuhuparavuhui jipi. Nhande'ete'varuhue'yimame po nhande rekokatuhetei. A'ero po nhande imombigi nhanderekote'varuhua nhaporemo no.

³Ehepia te cavalo. Nhande timongi freio cavalo juru pe toko ti nhaneremimbotarimova'ea rehe javo. Freio ko xunhi novã. Emo a'ea pyvõ nhande timbojirova pa cavalo imondovo.

⁴Na jitehe itayharuhua no. Yvyruhua a'ea mondomondo yhya rehe. Emo imopyryrãhara'ga ipyhygi leme tamondo katu javo. Leme ko xunhi novã. Emo a'ea pyvõ ga omopyryrymba itayharuhua hehãiva'ea imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe.

⁵Nhanekũa xunhiete'i jitehe novã. Emo a'ea pyvõ nhande timboheteteheuhu reki.

Ehepia tata no. Tata'ia nhande imondygi. Igwete tata ihoihoi imbokaipava ka'gwyra imbote'varuhupava. ⁶Tata javijitehe ko nhaneküa nhandera'oa rehe. A'ereki ombote'varuhu pa. A'ea pyvõ nhande xanhi'i te'varuhu nhanenhimbote'varuhupava. Nhanderekoa nhaporemo nhande'ete'varuhua imongote'varuhui. Diabo'ga reki ombote'varuhu nhanenhi'iğa imongote'varuhupava.

⁷Mbiara ojoparavuhuva'ea ko ahe omonhyromba imongovo ġwemimbotarimova'ea rehe: ipyva'ea, ipepova'ea, ohyryryva'ea, ypeva'ea. ⁸Aheküa ki a'e te ahe nomongoi ġwemimbotarimova'ea rehe. Nhande'ete'varuhua nimombikavi a. Mboja ahe hu'urame ahe mbotegweteuhui. Na jitehe nhaneküa ahe mbotegweteuhetei o'ete'varuhurame.

⁹Marã naerü? Tupana'ga oapo vvyakotyve'ğa ojavijitehe. Nhaneküa pyvõ nhande timbohete ga nhandervete'ga nhandepojoykaharete'ga. Nhaneküa pyvõ jitehe nhande timbote'varuhu reki vvyakotyve'ğa pe Tupana'ga'jave'ğa pe. ¹⁰Nhandejurua pyvõ nhande ga mbohetei. Nhandejurua pyvõ jitehe nhande imbote'varuhui ġa pe. Nhiirü, po na rüi te nhande rekoï hamo.

¹¹Nhande atyvi ko yhya ihemame yvya gwyrã hugwi. Yhykatua ihemame yhya irovahiva'ea nohemi pea hugwi a'ero. ¹²Nhiirü, tegwete jua'ia ihema akajua'yva hugwi. Akaju'ia nohemi yhyppoa hugwi. Na jitehe yhykatua nohemi yhya hahyahite'varuhuva'ea hugwi. Nurã ji ei: Nhande Tupana'ga mboheterame po nhande nimbotegwetei ojipe'ğa hamo.

Tupana'ga okwahavuka aherekokatua

¹³Pe ikwahaheterame po pe ndekokatui nehẽ hamo. Hepiagame pendeaporoğitapyryva po ti ġa ei pe me a'ero: “Okwaha hete ġa. A'ereki ġa oko katu kwaha ġa pokopokoga ġa nderekonhyromo,” e po ti ġa pe me nehẽ.

¹⁴Po pejiyvyteri pe pe nhimyrõheteuhui pejikovo pejihe jate, tapenhimboheteheitei ti a'ero. Tape'ei ti: “Akwaha hete ji jitekovo.” Pe'erame a'ea po pe mbero. ¹⁵Pe nanuhurame po pe ndapekwahavi tuhẽ pejikovo. Tupana'ga rüi okwahavuka pe me nanongara. Nahã ko vvyakotyve'ğa ndekoi onhimongote'varuhua. Gweaporoğitate'varuhua rupi ġa ndekoi. Diabo'ga nahã ġa mongoukari. ¹⁶Onhimyrõuhurame okovo ojije jate ġa nhonhi'iğayvaruhui ojogwerekovo. Oko te'varuhu paravuhu ko ġa a'ero.

¹⁷Tupana'ga ikwahavukarame nhande ve nhande rekokatui a'ero. Ndiakote'varuhua'javi'i'i nhande. Xajogwereco katu nhande. Nhanenhyrõ hete nhande jara'ğa pe. Ġanhi'iğa nhande anga. A'ereki Tupana'ga okwahavuka nhande ve nhande mongokatuavo. Tiporogwety hete nhande jara'ğa. Xako katu paravuhu nhande a'ero. Ġa'ara rehe jate rüi nhande ġa nderekokatui. Ndia'etehei nhande ġa pe ġa moandyandyita. ¹⁸Kiroki ġa e'i jara'ğa pe: “Pejogwereco katu ti” – ġahã ko gwereco katu jara'ğa no. A'ero ġa ndekokatupahetei.

Tapekoi ti Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe

4 ¹Maranuhũrame pe nhi'iğayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo jipi? Penemimbotate'varuhua omomymomyi pepy'a. ²Pepotaruhu pe mbatera. Emo pe ndaperekoi reki. A'ero pe nhimbohovajari ojipe'ğã ndehe. Penhimyrouhũ pe ģambatera rehe. Emo ģã nombuhuri pe me. A'ero pe nhi'iğayvaruhui pejogwerekote'varuhuavo. Napeporanduvi pe Tupana'ga pe. Nurã pe ndaperekoi. ³Pe poranduvame ga nomonoi reki pe me. A'ereki pejiveuhu pe pepota penhiporanduvame. Penhimimbotarimova'ea rehe pe pepo'ru potaruhu.

⁴Pepohiruhu pe Tupana'ga hugwi. Po pe pearouhũ Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea, a'ero po pe napearõa'javi Tupana'ga. Pe ndapekwahavi naerũ? Kiroki ģã oko potaruhu Tupana'ga remiarõe'ỹva'ea rehe – ģã onhimongo Tupana'ga arõe'ỹva'ero. ⁵Tupana'ga rembikwatijarukara nomombe'utehei reki. A'ereki e'i:

“Nhandera'uva

– Tupana'ga omongo a'ea nhande pype

– a'ea opota ranuhũ jipi,” e'i.

⁶Emo Tupana'ga omombyry hete hete nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga omovahihũ ģã

– kiroki ģã onhimbohete jipi.

Emo ģã nhimbohete'ymame

ga omombyry ģã pe,” e'i ikwatijara Tupana'ga mombe'uhava.

⁷Penhimongo ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi a'ero. Pemovahĩ ti Diabo'ga. A'ero po ti ga ka'nhyimi pe hugwi nehẽ. ⁸Penhimongo ti Tupana'ga pavẽi. A'ero po ti ga nhimongoi pe pyri nehẽ no. Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi. Pemongo katu ti pejeaporoğita, a'e ji pe me. A'ereki Tupana'ga rehe jate rũi pe peko.

⁹Pekoveveuhu ti pejikote'varuhua rehe. Pejehe'o hete ti a'ero. Tapejaja'javi ti, a'e ji pe me. Pejikote'varuhuro ģwaramo ti tapendoryva'javi. ¹⁰Pemohẽ ti pejikote'varuhua Tupana'ga pe akoteheuhu ji javo. Aerẽ po ti Tupana'ga pe mbohetei a'ero nehẽ.

Tape'ete'varuhui ti penhiirũ'ğã pe

¹¹Nhiirũ, tape'ete'varuhui ti pejohupe. Tape'ei ti penhirũ'ğã pe: “Ite'varuhu ģã.” Pe'erame a'ea ģã pe pe pe'e te'varuhu Tupana'ga nhi'iğã pe no ite'varuhu javo jupe. Pe erame ite'varuhu Tupana'ga nhi'iğã pe pe napehendukatua'javi ganhi'iğã. Pe'e tehe pe: “Jihi koji'i akwaha ganhi'iğã hohe.” ¹²Tupana'ga jate ki a'e te okwaha hete nhande mbo'eavo imbhua onhi'iğã nhande ve. Gaha jate okwaha javo ahareaporoğita pe. Nurã po ti ga ei jara'ğã pe nehẽ ģã mongovo ojipyri nehẽ. Jara'ğã pe po ti ga ei nehẽ ģã mondovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Oro pe, maranuhũrame pe euhui naerũ jihi ko akwaha javo ojipe'ğã pe?

Tapenhimboheteuhui ti

¹³Pehendu ti kiro nhinhi'iġa pe me. Nahã po pe etehei: “Kiro po ti ore hoi cidade pe nehẽ. Mara'ngu po ti ko'emame nehẽ?” pe'e po pe. “Orombokwara'a ti ore pevo oroporavykyavo imono'ono'oġa itambere'ia orojive nehẽ,” pe'e tehe po pe.

¹⁴Pe ndapekwahavi reki aerẽva'ea. Marã po ti pe ndekoi ko'emame nehẽ? Ehepia re ko tatatiġuhũva'ea. Kiro jukwahavamo. Kotihĩ ika'nhymi. Pe na jitehe no. Kiro pe ukwahavamo. Nambegwei reki pe ka'nhymi no. ¹⁵Nahã po pe pe'e hamo: “Tupana'ga ipotarame po ti ore rekoï japoġapovo nehẽ,” pe'e po pe hamo.

¹⁶Penhimboheteuhu reki pe na tuhẽ ti ore japoï javo. Tiruahũ penhimbohetea a'ero.

¹⁷Kiroki ga e'i ovyvyteri pe: “A'apo po ti ji nanongara pyryva'ea hamo,” – japo'e'y mame po ga oko te'varuhu a'ero.

Imbateve'ġa ti tohendu katu, ei ahe

5 ¹Oro pe, imbateva'ero pehendu katu ti nhinhi'iġa pe me kiro. Penahenahẽ ti pejehe'gwovo. Pekwaha po ti pe hahyheteva'ea nehẽ.

²Pembatera po ti iju tehe nehẽ. Mbatagwaruhua po ti o'u pepikatua nehẽ.

³Peapoa po ti oporororo upa nehẽ ourova'ea pratava'ea pavẽi. Ipororogaġwama repiagame po ti Tupana'ga ei pe me nehẽ: “Pepotaheteuhu pe itambere'ia ipyhyga novia. Emo pe ndapepokogi ojipe'ġa a'ea pyvõ,” e po ti ga nehẽ. “Kiro momina pe hugwi a'ero,” e po ti ga nehẽ. Ipororoga ojigwarai mbatera rehe jipi. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. Ehepia te tata ojigwarai ahera'oa rehe ahe mbokairame. Na jitehe po ti penemimbotaruhua ojigwarai pe ndehe nehẽ. A'ereki pe pemono'õteheuhu mbatera kiro mbapava koty.

⁴Pehendu ġanahenahema – kiroki ġa omopẽ pekoapora pe me jipi. A'ereki pe napemondoi ikwepykava ġa pe ġa moandyandyita. Tupana'ga okwaha reki a'ea ipopoakaheteve'ga. Ga ġwendu tuhẽ ġanahenahema. A'ereki pe napemondoi ġa pe itambere'ia ġa poravykypavirẽ.

⁵Avo yvyta koty pe pereko pa mbatera. Penhimbohoryory pe jipi. Mbiara o'uo'u onhimongy'ravo imboha'uve'y ma ojukaagwama. Emo oho ġwerĩ ijukahava apiavo. Na jitehe pe pemono'oġuhũ pejeve penhimimbotarimova'ea rehe pejikovo imboha'uve'y ma hahyaġwama. Emo Tupana'ga po ti imbohahyi pe me nehẽ.

⁶Pe'e pe pyryheteve'ġa pe: “Ġa ite'varuhu,” pe'e pe penhi'mbero. A'ero pe ġa momanoukari. Ġahã napemovahĩ upa.

Penhimomirana ti

⁷Nhiirũ, kiro ji ei pe me: Penhimomiranamba ti Jesus Cristo'ga rura imboha'uva. Ehepia re ko matetȳhara'ga. Onhimomirana po ga i'apyryva imboha'uva. Omboha'u po ga amana itymame. Aerẽ po ga imondomondoi

jahya. Nonhimbaekwahivi po ga a'ero. “Ikryal'javirẽ po ti horyvamo mbatera nehẽ,” e po ga. ⁸Ga javijitehe ti penhimomirana pejiçupa Jesus Cristo'ga mboha'uva. Pemboty ti pepy'a. A'ereki ga u õwerĩ.

⁹Nhiirũ, tapenhi'ite'varuhui ti ojohupe penhiroyromo. Pe nhi'ite'varuhurame po ti Cristo'ga ei pe me nehẽ: “Peko te'varuhu pe javo õa pe,” e po ti ga nehẽ. Ehepia te Cristo'ga ruõwerĩ.

¹⁰Nhiirũ, Tupana'ga nhi'iõga mombe'uharava'ea javijitehe po pe peko hamo. Ahe omombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iõga hako. Hendupotare'ymame ojipeva'ea imbohahyukari ahe ve novã. Emo imombe'uharava'ea onhimomiranamba hahya pe. ¹¹Xa'e nhande: Pyry ahe ve – kiroki ahe onhimomiranamba.

Ehepia ko Jõva'ea hako. Pekwaha po pe ahenhimomiranamagwera. Ahe nhimomiranambavame mbatera rahya pe ko Tupana'ga imombyryhetei reki ahe ve. A'ereki Tupana'ga pyry hete vvyakotyve'õga pe. Ga nhande porogwety jipi.

¹²Nhiirũ, ta'e ti kiro pe me. A'ea kaitu ti pehendu katu. Pe nhi'iõgame ojipe'õga pe tape'euhui ti: “Yvagipeve'ga okwaha nhi'mbee'yma. Yvya apohara'ga okwaha nhi'mbee'yma,” tape'euhui ti no. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga penhi'iõgame ojipe'õga pe. Tapehenonhuhũ ti Tupana'ga rembiapoa no. Po pe ei õa pe: “Nahã po ti ji rekoi nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Po pe ei õa pe: “Na rui po ti ji rekoi nehẽ.” A'ea jate ti pe'ji a'ero. Pe'erame õa pe penhimbi'ea rupi katu ti peko a'ero. Na tuhẽ ti peko Tupana'ga ti te'yme pe me peko te'varuhu pe javo nehẽ.

Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe

¹³Po pepyteripeve'ga ikwahavi mbatera rahya tonhimombe'u ti ga ji poko javo Tupana'ga pe. Po ojipe'ga roryroryvamo tonhimby'yi ti ga Tupana'ga mboheteavo.

¹⁴Po ojipe'ga tetirũaramo tombuhuruka ti ga ojipyri Jesus'gareheve'õga ndepiakatuhara'õga. A'ero po ti õa nhi'iõgi Tupana'ga pe imongyavo ikava ga rehe. “Emombi ti karugwara ga hugwi Jesus Cristo'ga remimbotarimo,” e po ti õa Tupana'ga pe nehẽ. ¹⁵Po ti õa nhi'iõgi Tupana'ga pe ojikoga ga rehe, a'ero po ti ipigi ga hugwi. Cristo'ga po ti ga monhimohiõgatui nehẽ. Po ga tetirũaramo okote'varuhuro õwaramo, a'ero po ti Tupana'ga imombori garekote'varuhua ga hugwi nehẽ.

¹⁶Nurã ti pemohemohẽ pejikote'varuhua ojohupe pejikoveveuhuro hehe. Penhi'inhi'i ti Tupana'ga pe pejogwepyga tapenhimohiõgatu ti. Pyryheteve'õga poranduvame Tupana'ga pe ikwahy hete. Tupana'ga õwendu õanhi'iõga jipi.

¹⁷Ehepia re ko Eliasva'ea hako Tupana'ga nhi'iõga mombe'uharava'ea. Ahe ko nhande javijitehe vvyakotyva'ero. Igwete ahe nhi'ihetei Tupana'ga pe tokyryme ti javo. Trẽs e meio ga kwara mbo'ari ikyre'ymame yvya rehe. ¹⁸Aerẽ Eliasva'ea nhi'iõga'javi Tupana'ga pe tokyra'ja ti kiro javo. A'ero Tupana'ga imongyra'javi yvaga hugwi. Igwete henhunha'javamo mbatera yja hugwi.

¹⁹⁻²⁰Nhiirũ, po ti pepyteripeve'ga ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Cristo'ga mombe'ua rupi, pemoõgita ti ga mongoa'java a'ea rupi. Pekwaha ti a'ero. Pe ga mbopohirukarame okote'varuhua hugwi po ti ga ndohoa'javi hahyva'ea ruvihava pype nehẽ. Tupana'ga po ti omombo pa garekote'varuhua re'yjuhua ga hugwi a'ero nehẽ.